

شیوه ارائه تدریس در کلاس های چند پایه

تعریف کلاس های چند پایه

کلاسی که با حضور دانش آموزان دو یا چند پایه تحصیلی و با تدریس یک معلم در یک اتاق درس تشکیل و اداره می شود چند پایه می نامند .

مشکلات خاص کلاس های چند پایه :

مشکلات کلاس های چند پایه را می توان در دو بخش آموزشی و غیر آموزشی تقسیم کرد :

الف : مشکلات آموزشی

- 1- کمبود وقت
- 2- فقدان تجهیزات آموزشی
- 3- حذف یا کم رنگ نمودن تعدادی از دروس مانند ورزش و هنر
- 4- کمبود اطلاعات و تجارب معلمان کلاس های چند پایه
- 5- نامناسب بودن ترکیب سنی دانش آموزان
- 6- نامناسب بودن ترکیب جنسی دانش آموزان
- 7- عدم وجود مدرسه راهنمایی در برخی روستا ها و عدم امکان ادامه تحصیل ،انگیزه دانش آموزان را برای تحصیل از بین می برد
- 8- نداشتن طرح درس توسط معلمان
- 9- ضعف بنیه علمی دانش آموزان
- 10- دو زبانه بودن دانش آموزان در مناطق دو زبانه

ب: مشکلات غیر آموزشی

- 1- عدم رسیدگی و مشارکت اولیا ی دانش آموزان در امرتحصیل فرزندان خود
- 2- فقر مالی اولیا
- 3- سنگینی حجم کار معلمان
- 4- بی ثباتی نیروی انسانی
- 5- سوءتغذیه
- 6- غیبت دانش آموزان برای کمک به والدین
- 7- پایین بودن حق سرانه مدارس چند پایه
- 8- فضای نامناسب آموزشی
- 9- نبود امکانات بهداشتی

10- عدم وجود فضای کافی جهت بیتوته معلمان در روستا

" حضور مستمر معلم در روستا تاثیر به سزایی در بهبود کیفیت کلاسهای چند پایه دارد "

مدیریت زنگ تفریح در کلاس های چند پایه :

در کلاس های چند پایه معمولاً معلمان فرصت کمتری برای مدیریت بر زنگ تفریح پیدا می کنند . داشتن اطلاعات و آگاهی از یافته های علمی در مورد زنگ تفریح شاید بیشترین کمک را در شاداب نمودن روحیه دانش آموزان و ایجاد نظم موثر در این مدارس داشته باشد . بسیاری از صاحب نظران خلاقیت و ابتکار را محصول اوقات فراغت می دانند .

زنگ تفریح فرصت ها و امکانات بیشتری فراهم می آورد تا دانش آموزان آموخته های خود را با یک دیگر مبادله کنند . به دور از فضا ها توقعات اولیه و مربیان یاد گیری های خود را با یک دیگر در میان گذارند، نیروی متراکم جسمی و عاطفی خود را آزاد نمایند ، در فضای صمیمی بین خود با ترس ها و آرزو ها و رویا های خویش مواجهه شده و راه حلی پیدا کنند و پس از فراغت از همه تشویش ها ، دغدغه ها و انتخاب ها زندگی روزانه را پی بگیرند .

زنگ تفریح فرصتی از تا گرو های سنی مختلف ضمن بازی های گروهی با هم دوست شوند و شبکه های مهم اجتماعی را در مدرسه ایجاد کنند .

طرح درس روزانه :

معلمان برای نوشتن طرح درس دلایلی از قبیل اتلاف وقت ف کار زیاد و ارائه می دهند . اما اگر تهیه طرح درس مشکل است ، نوشتن آن مشکلات بیشتری را ایجاد خواهد نمود .

برای تهیه طرح درس بای به این سوال ها جواب داد:

1- می خواهیم دانش آموزان چه چیز های را یاد بگیرند ؟

2- هدف های تدریس ما دقیقاً چه چیز های هستند ؟

3- با چه نظم منطقی این موضوعات را ارائه دهیم ؟

4- مناسب ترین روش تدریس برای تحقق این هدف ها کدام است ؟

5- بعد از درس ارائه فرایند یاددهی - یاد گیری را چگونه ارزشیابی کنیم ؟

تعریف طرح درس :

برنامه ریزی برای یک جلسه تدریس با محتوای مشخص در زمان معین جهت تحقق اهداف آموزشی و رفتاری درس را طرح درس می گویند .

در طرح درس روزانه اهداف باید صریح ، دقیق و در دو شکل آن یعنی هدف های آموزشی (جزئی) و هدف های رفتاری بیان شوند .

الف - هدف کلی : بر اساس موضوع و عنوان درس به صورت یک عبارت کلی بیان شود .

ب- هدف های آموزشی (جزئی) درس : نتایجی است که انتظار می رود پس از آموزش یک موضوع درسی عاید دانش آموزان گردد و با فعل غیر رفتاری بیان می شود .

ج- هدف های رفتاری : اعمال و رفتار های که باید دانش آموز انجام دهد تا معلوم شود موضوع مورد نظر را آموخته است . این هدف ها به ما اجازه می دهند موفقیت های تدریس را ارزشیابی کنیم و نتیجه آنها را بهبود بخشیم . این هدف ها با افعال رفتاری بیان می شوند .

د- وسایل و مواد آموزشی :

مواد و وسایل مورد نیاز برای تسهیل یاد گیری که از قبل آماده می شود .

ذ- فعالیت های قبل از شروع تدریس :

معمولا قبل از شروع تدریس کار هایی مانند حضور و غیاب دانش آموزان ، مطمئن شدن از شسلامت دانش آموزان و ایجاد انگیزه برای شروع درس جدید انجام داده و حواس آنان را برای دنبال کردن فرایند آموزشی متمرکز می نماید .

ر-ارائه درس جدید :

این قسمت مهمترین و اساسی ترین قسمت یک برنامه آموزشی را تشکیل می دهد و باید به کامل ترین وجه تنظیم گردد . روش تدریس در این قسمت خیلی مهم است . هر قدر آماده سازی و سایر مقدمات یک برنامه آموزشی تکمیل و دقیق صورت گیرد ، اما اگر ارائه درس ، دانش آموزان را جذب و در آنها ایجاد انگیزه نکند بقیه عناصر طرح درس نیز سست خواهد شد .

ز- جمع بندی و نتیجه گیری :

جمع بندی و نتیجه گیری به 3 منظور به کار می رود که با بیانی صحیح و رسا ادا می شود :

1- برای تحکیم آموخته های دانش آموزان

2- ایجاد احساس موفقیت

3- تاکید بر نکات مهم

ط – ارزشیابی تکوینی :

ارزشیابی در این مرحله بازخوردی را فراهم می کند که معلم هم عملکرد خود و هم دانش آموز خود را بسنجد و اطمینان یا عدم اطمینان از تحقق هدف های رفتاری درس با اتکا به افعال رفتاری که از دانش آموزان سر می زند را حاصل می نماید .

ظ – تعیین تکلیف و اختتام :

در این مرحله که آخرین مرحله فرایند4 تدریس است تکالیفی برای تعمیق و استمرار یادگیری تعیین می شود .

اختتام یک برنامه آموزشی باید متضمن چند احساس باشد :

1 – احساس موفقیت در دانش آموزان

2- احساس لذت از یاد گیری

4- احساس مفید و موثر بودن در دانش آموزان

در صفحه بعد فرم ویژه طرح درس در کلاس های چند پایه آورده شده است که توجه معلمان عزیز و زحمتکش این کلاس ها را به این فرم و توضیحات آن جلب می کنیم که راه گشای بسیاری از مشکلات طرح درس خواهد بود .

مثال های ارائه شده عینا از کتاب های درسی سال 90-91 در دو فرم تنظیم شده است .

1- طرح درس کلاس های چند پایه بر اساس روش محوری

2- طرح درس کلاس های چند پایه بر اساس روش گروهی

پایه ها مراحل تدریس	خود آموخت پایه اول	خود آموخت پایه دوم	خود آموخت پایه ششم	تدریس گروهی ماده درسی علوم تجربی سوم ف چهارم ، پنجم کتاب سوم صفحات 100 تا 103 (استخوان و ماهیچه) کتاب چهارم صفحات 95 تا 97 (دستگاه تنفسی) کتاب پنجم صفحات 92 تا 95 (دستگاه عصبی)
هدف های کلی	فارسی	جمله نویسی	ریا ضیات	آشنا نمودن دانش آموزان با استخوان و ماهیچه – دستگاه تنفسی – دستگاه عصبی و نقش و طبقه آن به عنوان اندام های بدن انسان آشنا می شوند و کارکرد هر یک را به خوبی می فهمند
هدف های رفتاری	یک درس از کتاب فارسی را مشخص کرده و از آنها می خواهیم کلمات را بر اساس یک بخش دو بخش سه بخش در جدول بنویسند	پنج کلمه مانوس برای آنها مشخص کرده و از آنها می خواهیم برای هر کدام از آنها می خواهیم برای هر کدام چهار جمله متفاوت بنویسند	هر کدام از دانش آموزان با کشیدن تصویر کسر های اعشاری را نشان دهند تا یادگیری مفهوم کسر ها تعمیق شود	دانش آموزان اهمیت استخوان و ماهیچه و تاثیر آن در حرکت بدن و ساختمان بدن را توضیح می دهند اندام های تنفسی را شرح داده و اثر و وظیفه هر یک از آنها را در تنفس بیان می کنند و .. دانش آموزان وظایف دستگاه عصبی را بیان کنند . قسمت های مختلف دستگاه عصبی و محل قرار گرفتن آنها را توضیح دهند دانش آموزان باید قسمت های سلول را نام ببرند و سیتو پلاسم را تعریف کنند اثر مواد غذای و ورزش را در سالم نگه داشتن استخوان های بدن بیان کنند . رعایت نکاتی را که برای سالم نگه داشتن استخوان ها و ماهیچه ها مفید است توضیح دهند . فرایند تولید و احساس یک صدا را شرح دهند . موادی که به گوش آسیب می رساند بیان کنند . اسکلت انسان – عکس و ماکت از اندام های بدن – اندام های حسی – گچ – تخته سیاه – محتوای درس
وسایل لازم				
ارزشیابی تشخیصی				سوالاتی در مورد ماهیچه ها و نقش آن در بدن سوالاتی در مورد استخوان ها و نقش آن در بدن سوالاتی در خصوص دستگاه تنفسی و وظایف و عملکرد آن سوالاتی در خصوص دستگاه عصبی به عنوان مرکز فرماندهی بدن – مغز و نخاع و وظایف و کارکرد آن در بدن
آماده سازی				با بیان یک قطعه کوتاه توسط یکی از دانش آموزان عملکرد اندام های حسی را به صورت ابتکاری طرح می کنیم مانند من آدمی هستم که پنج حس دارم و عبارتند از ... و استخوان ها و ماهیچه ها در اسکلت و شکل دادن به من نقش دارند و موجب حرکت می شوند و دستگاه تنفسی و عصبی وظایفی را بر عهده دارند...
ارائه درس جدید				بعد از ایجا انگیزه درس را به ترتیب با یک توضیح کلی در مورد اندام حسی و حرکتی به اهمیت ماهیچه ها و استخوان ها در شکل دادن و حرکت اندام ها اشاره کرده و به دستگاه تنفسی به عنوان کمک کننده این اندام ها و خرج نمودن دی اکسید کربن از بدن اشاره نموده و آنگاه به اهمیت دستگاه عصبی در مغز و نخاع انسان پرداخته و توضیحات کاملی را ارائه می دهیم .
جمع بندی و نتیجه گیری				با همکاری و همفکری دانش آموزان بحث را جمع بندی و نتیجه می گیریم که کلیه اندام ها لازمه یک زندگی سالم هستند و باید تلاش کرد تا صدمات احتمالی به اندام ها از بین برد .
ارزشیابی تکوینی				در این قسمت سوالاتی که متضمن رسیدن به هدفهای کلی است طرح کرده و دانش آموزان با افعال رفتاری پاسخ آن را بیان می کنند تا اطمینان از یاد گیری مطلوب حاصل شود
تعیین تکلیف				در آخرین قسمت از برنامه آموزشی ضمن تشکر از دانش آموزانی که دقت بیشتری به درس معمول و سوالات بهتری را پرسیده اند تکالیفی برای دانش آموزان طرح کرده و جلسه درس را خاتمه می دهیم

شیوه محوری - کلاس های چند پایه

پایه ها	« محور » 3	« محور » 2	« محور » 1	پایه ها
مراحل	پایه پنجم ریاضیات	پایه سوم - علوم	پایه دوم- فارسی	خود آموخت
طرح	تبدیل کسر بزرگتر واحد به عدد مخلوط	پایه چهارم و ششم	اثر گرما بر جامد	پایه اول
درس				
هدفهای کلی	دانش آموزان با عدد - مخلوط آشنا می شوند	دانش آموزان اثر - گرما بر مواد را می دانند	دانش آموزان با - انواع شغلها آشنا شوند.	
	دانش آموزان با - چگونگی تبدیل کسر بزرگتر واحد به عدد مخلوط آشنا میشوند		طرز تهیه نان را - بدانند	
			با کار دهقان آشنا - شوند.	
			صاحبان مشاغل را - محترم شمارند	
هدف های رفتاری	دانش آموزان کسر - بزرگتر از واحد را توضیح می دهند	برای هرپایه به تناسب سن موضوع انشایی که غالباً توصیفی است مشخص نموده و از آنها می خواهیم سر کلاس انشا را نوشته و بعد با سایر همکلاسی ها مبادله کنند بطوری که از افکار ، نوع ادبیات بکاررفته توسط سایر همکلاسان آشنا شوند . (انتخاب یک نفر از دانش آموزان پایه ششم جهت نظارت ، هدایت و رفع اشکال)	دانش آموزان - باید بتوانند اثر گرما بر جامد را توضیح دهند - بتوانند آزمایش در این خصوص انجام دهند	حروف آموخته شده را درگوشه تخته سیاه بنویسند
وسایل و مواد لازم	شکل دایره و بریده های آن	(فراگیر آموزان	عکس هایی از چند - نظارت ، هدایت و رفع اشکال این پایه	
		گيره-میخ -گلوله - حلقه - چراغ الکلی	عکس هایی از چند - نظارت ، هدایت و رفع اشکال این پایه	
			ابزارهای مورد نیاز - شغلها	
ارزشیابی تشخیصی	پرسش از درس قبل - پرسش ازکسرهای بزرگتر از واحد	از دانش آموزان - در مورد حالات ماده چند پرسش از - سنوال می کنیم	از آنها می - خواهیم چند ماده جامد را در کلاس نشان دهند	

آماده سازی	با آزمایش حلقه و گلوله دلیل آن را از دانش آموزان می پرسیم از یک نفر می خواهیم فرایند تبدیل شدن گندم به نان را بصورت داستان بیان کند .	دایره مقوایی را هر 2 کدام به 4 قسمت تقسیم می کنیم و 6 قسمت آن رابه دانش آموزی می دهیم و از او می خواهیم تا از 6 قسمت یک دایره بسازد .
ارائه درس جدید	با ایجاد انگیزه از طریق آزمایش حلقه و گلوله و با مثال هایی غیر درسی مانند فاصله خطوط راه آهن به یادگیری عمل می بخشیم بعد از ایجاد انگیزه از طریق پرسش و پاسخ سنوالاتی را در مورد چگونه بوجود آمدن یک ساختمان پرسیده و درس جدید را ارائه می دهیم .	دانش آموز بعد از تلاش از 4 قسمت آن یک دایره ساخته و 2 قسمت دیگر مانده است از اینجا شروع به ارائه درس می کنیم .
جمع بندی و نتیجه گیری	با همکاری دانش آموزان بحث را جمع بندی و نتیجه می گیریم که گرما بر مواد جامد اثر می گذارد از دو نفر دانش آموز می خواهیم هر کدام قسمتی از یک شغل را بطور خلاصه گفته و نقش آنرا بیان کنند سپس درس ارائه شده را جمع بندی می کنیم .	با مشارکت دانش آموزان نتیجه می گیریم که کسر بزرگتر از واحد چیست و چگونه می توان آنرا به عدد مخلوط تبدیل کرد .
ارزشیابی تکوینی	سنوالاتی از دانش آموزان در مورد درس پرسیده و از آنها می خواهیم خود مثالهایی در این مورد ارائه دهند چند سنوال از متن درس می پرسیم تا از درک مطالب درسی مطمئن شویم .	تخته سیاه به 2 قسمت مساوی تقسیم و از دو نفر دانش آموز می خواهیم هر کدام یک کسر را بارسم شکل به عدد مخلوط تبدیل کنند .
تعیین تکلیف و اختتام	ضمن تشکر از دانش آموزان از آنها می خواهیم 10 مورد از ماده جامد را در دفتر نام برده و اثر گرما را بر هر کدام از آنها را توضیح دهند ضمن تشکر از آموزانی که در قصه گویی و خلاصه گویی در فرایند تدریس مشارکت داشتند از آنان می خواهیم چند شغل دیگر را نوشته و وظایف و اهمیت آن را در جامعه ذکر کنند .	از دانش آموزان می خواهیم علاوه بر تمرینات کتاب که در منزل حل خواهند نمود تعدادی کسر بزرگتر از واحد را نیز خود انتخاب کرده و به عدد مخلوط تبدیل کنند .

برنامه نویسی در کلاس های چند پایه :

برای نوشتن برنامه کلاس های چند پایه اگر آموزشگاه شش پایه نیست یعنی بیش از یک نفر آموزگار فعالیت دارد باید ترکیب پایه ها مشخص شود

الف – ترکیب پایه ها

توصیه می شود پایه ها به هم نزدیک باشند چون تدریس به شیوهی گروهی را ممکن می سازد و بسیاری از مشکلات انضباطی کلاس رفع می شود اما تعداد دانش آموزان مانع این کار می شود .

برای مثال : اگر دو نفر آموزگار در یک روستا خدمت می کنند بهتر است که ترکیب به شکل زیر باشد :

اول ، دوم ، سوم یک کلاس

چهارم ، پنجم ، ششم یک کلاس

اما اگر به عنوان مثال تعداد دانش آموزان به شرح زیر و تعداد معلمان دو نفر باشد ترکیب کلاس متفاوت خواهد بود :

اول : 10 نفر دوم : 8 نفر سوم : 7 نفر چهارم : 5 نفر پنجم : 8 نفر ششم : 7 نفر

در این صورت معلمان ممکن است با تکیه بر آمار چنین تقسیم بندی را انجام دهند .

اول ، دوم ، چهارم : 23 نفر

سوم ، پنجم ، ششم : 22 نفر

ب- تعداد نیرو های انسانی در آموزشگاه :

اگر در مثال بالا 3 نفر نیرو فرض کنیم در این صورت ترکیب پایه ها ممکن است به شرح زیر باشد :

معاون آموزگار : پایه دوم

آموزگار اول : دوم ، سوم و چهارم

آموزگار دوم : پنجم و ششم

ج- نبودن دانش آموزان در بعضی پایه ها :

بار ها اتفاق می افتد که در یک پایه اصلاً دانش آموزی ثبت نام نمی کند مثلاً در بیک روستا 2 نفر معلم مشغول فعالیت آموزشی هستند اما در یک پایه ، دانش آموزی ثبت نام نکرده است در این صورت یک کلاس به صورت دو پایه ، یک کلاس به صورت سه پایه تشکیل خواهد شد .

در هر حال ترکیب کلاس های چند پایه در یک آموزشگاه ممکن است زیاد باشد و کلاس ترکیبی از پایه ها مانند آنچه در جدول صفحه بعد مشاهده می نمایند باشد .

کلاس دو پایه	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	4	4	5	6	-	-	-	-	-	15 حالت ترکیب
کلاس سه پایه	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	4	20 حالت ترکیب
کلاس چهار پایه	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	14 حالت ترکیب
کلاس پنج پایه	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	6 حالت ترکیب
کلاس شش پایه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	فقط یک حالت ترکیب

اعداد بیانگر پایه های زیر است :

1- پایه اول 2- پایه دوم 3- پایه سوم 4- پایه چهارم 5- پایه پنجم 6 - پایه ششم

توصیه می شود اگر شیوه شما بیشتر متکی به شیوه گروهی است پایه ها را نزدیک به هم انتخاب کنید و از زیاد بودن چند نفر دانش آموز نگران نباشید.

نکات لازم در برنامه نویسی برای کلاس های چند پایه :

- 1- ابتدا ساعات درسی همه ی پایه ها را استخراج کنید .
- حاصل جمع ساعات محور و ساعات خود آموخت مساوی با ساعات تدریس هفتگی مصوب خواهد بود .
- برای مثال ماده درسی ریاضیات پنجم ابتدایی را در جدول تکمیل کرده ایم که بیانگر این است :
- کل کتاب 160 صفحه می باشد که اگر به 30 هفته آموزشی تقسیم کنیم در هر هفته حدوداً "6 صفحه نکات لازم در برنامه نویسی برای کلاس های چند پایه :
- ابتدا ساعات درسی همه ی پایه ها را استخراج کنید.
- حاصل جمع ساعات محور و ساعات خود آموخت مساوی با ساعات تدریس هفتگی مصوب خواهد شد
- برای مثال ،درس ریاضی پنجم ابتدایی ، کل کتاب 160 صفحه می باشد که اگر به 30 هفته آموزشی تقسیم کنیم در هر هفته حدوداً "6 صفحه باید تدریس شود .
- برنامه مصوب وزارت خانه برای ریاضیات پنجم ابتدایی 4 ساعت در هفته است . پس بدین ترتیب باید حد اقل 2 و حد اکثر 3 صفحه تدریس شود .
- البته ترکیب پایه ها را در نظر بگیریم اگر شش پایه باشد 2ساعت تدریس در محور و 2 ساعت در گروه فرعی یا خود آموخت قرار می گیرد تا فرصت برای سایر پایه ها نیز حفظ گردد . اگر کمتر از پنج پایه باشد از 4 ساعت ریاضیات 3 ساعت را در محور و 1 ساعت را در گروه فرعی یا خود آموخت قرار می دهیم .
- سهولت یا دشواری پایه ها را در محور قرار دادن آن در نظر بگیرید . برای مثال تدریس علوم سوم ابتدایی ،ریاضیات چهارم و علوم پنجم را در یک جلسه محور قرار دادن کار را دشوار می کند
- توالی محوریت را در پایه ها در نظر بگیرید . برای مثال یک پایه 3 جلسه پشت سر هم تدریس نداشته باشد.
- اگر شیوه شما در تدریس گروهی باشد ،دروس مشابه پایه ها را کنار هم قرار دهید مثلاً " هدیه های آسمانی سوم ،چهارم،پنجم را در یک جلسه برنامه هفتگی طراحی کنید .
- سعی کنید در هر ساعت بیش از یک کلاس را محور قرار دهید در این صورت با گذاشتن عددی در جلوی آنها مشخص می کنید.

محور 1 محور 2 محور 3

- زمان تقریبی هر فعالیت را مشخص کنید .
- اگر شیوه تدریس شما بر اساس روش محوری باشد در هر جلسه بیش از 2 محور داشته باشید ،حد اقل باید در طراحی تدریس 45 الی 50 دقیقه وقت منظور کنید .
- تغییر برنامه را هر 2 ماه ،بعد از کنترل بودجه بندی کتب در دستور کار قرار دهید و اگر لازم شد در محور بودن یا فرعی بودن را بر اساس عملکرد گذشته و نیاز آینده تنظیم کنید .
- در صفحات بعد دو نمونه برنامه هفتگی جهت آشنایی بیشتر معلمان عزیز تنظیم شده است. یک نمونه بر اساس روش محوری و یک نمونه بر اساس روش گروهی با فرض حد اکثر پایه ها یعنی کلاس شش پایه طراحی شده است .
- البته معلمان عزیزمی دانند که در تنظیم برنامه به شیوه گروهی تمام دروس و در تمام ساعات ممکن نیست بلکه در واقع تلفیقی از یک برنامه محوری و گروهی است .

در صفحه قبل برنامه هفتگی کلاس 6 پایه به شیوه ی گروهی را مشاهده نمودید. البته باید توجه نمود که :

الف : در تعدادی از پایه ها دروسی هستند که در پایه های دیگر نیست .

ب: ساعات اختصاص داده شده برای هر درس در هر پایه برابر ساعات کار مصوب هفتگی است .

- برنامه هفتگی برای هر 2 روش محوری و گروهی با فرض 6 پایه و 5 روز فعالیت طراحی شده است

- حرف "م" به معنی محوری و حرف "خ" به معنی خود آموخت است .

در تنظیم هر برنامه به شکل زیر عمل شده است .

- اگر معلمی در هر روز 5 جلسه و در هر روز 3 محور تدریس داشته باشد، هر روز 15 درس محور خواهد داشت که

در 5 روز هفته 75 درس محور را در برنامه هفتگی خواهد داشت .

- 75 ساعت بر اساس سهولت و شواری دروس به شکل زیر بین پایه ها تقسیم شده است .

معلم‌ان عزیز مشاهد می‌کنند که در برنامه هفتگی به شیوه گروهی 77 درصد برنامه شیوه گروهی با نظارت مستقیم معلم فرایند آموزشی را دنبال می‌کنند در صورتی که در برنامه هفتگی بر اساس شیوه محوری حداکثر 50 درصد دروس تحت نظارت مستقیم معلم قرار می‌گیرند .

شیوه های مرسوم تدریس در کلاس های چند پایه :

الف: شیوه آموزش گروهی

ب: شیوه آموزش محوری

ج: شیوه مشترک محوری و گروهی

الف :شیوه آموزش گروهی

در این شیوه معلم یک درس مشخص را به تمام پایه ها به صورت گروهی تدریس می‌کند

این شیوه به دو شکل اجرا می‌شود :

1- تدریس یک ماده درسی به تمام پایه ها به طور همزمان

2- تدریس یک ماده درسی به تمام پایه ها به تفکیک در یک جلسه

در شیوه اول : آموزگارا تدریس یک درس خاص را با تلفیق و ادغام مشترکات و مشابهات درس به تناسب اطلاعات و اندوخته های قبلی دانش آموزان شروع کرده و پس از ارائه مشترکات و کلیات ، مسائل فرعی و اختصاصی هر پایه را نیز جداگانه تدریس می‌کند (در هر صورت این اقدامات در یک جلسه تمام می‌شود) دروسی مانند نقاشی ، خوشنویسی ، دینی،قرآن و ورزش ، علوم ،ریاضیات را در پایه های نزدیک به هم می‌توان در این شیوه تدریس نمود .

شیوه دوم : یعنی تدریس یک ماده درسی به تمام پایه ها به تفکیک در یک جلسه :

برای مثال معلم ،درس ریاضی را حد اکثر برای سه پایه (هر پایه 15 دقیقه) از پایه های پایین تر به بالا تر تدریس می‌کند . مثلاً" ریاضیانت را ابتدا برای سو ابتدایی و سپس پایه چهارم و پنجم تدریس می‌کند .

مزایای شیوه دوم :

هنگامی که معلم برای پایه ی پایین تر تدریس می‌کند دانش آموزان پایه ی بالاتر از دروس پایه ی پایین تر استفاده می‌کنند. برای مثال وقتی برای سوم ابتدایی جدول ضرب تدریس می‌شود پایه چهارم و پنجم نیز استفاده کرده و مهارت

بیشتری پیدا می کنند. یا اگر برای پایه چهارم تقسیم اعداد تدریس می شود دانش آموزان پایه پنجم اندوخته های خود را تقویت می کنند .

- از امکانات آموزشی مهیا شده حداقل برای سه پایه استفاده می شود ،مثلا" اگر تدریس علوم در برنامه است از امکانات آزما یشگاهی مشترک استفاده می شود .

- معلم می تواند تسلسل محتوا در تدریس را رعایت و بر آن مسلط شود. مثلا" ابتدا تقسیم برای یک پایه ، تقسیم اعشاری برای پایه بعدی و

- ایجاد فرصت برای دانش آموزان دیگر برای استفاده از برنامه های تدریس در صورت علاقه و داشتن وقت .

- طراحی آموزشی توسط معلم به سهولت انجام می گیرد .

ب :شیوه آموزش محوری :

این روش به این دلیل روش محوری نامیده می شود که معلم تدریس خود را در یک جلسه برای حد اکثر سه پایه قرار می دهد و پایه های دیگر به فعالیت های فرعی می پردازند که به نظارت مستقیم معلم نیاز کمتری داشته باشد مانند رونویسی ،تمرین خط ، نقاشی ، انجام تمریناتریاضی ، یادگیری کلمات و ترکیب های تازه و

در این شیوه پایه ای که مستقیما" توسط معلم اداره می شود باید محور و پایه ها یی که خود به حل تمرینات و سایر مسائل آموزشی مشغولند گروه فرعی یا خود آموخت نامیده می شود.

لازم است در این روش از دانش آموزان مستعد پایه های بالاتر در جهت نظارت بر گروه خود آموخت استفاده شود که معمولا" به این دانش آموز معلم یار ،خلیفه و شاگرد معلم نیز گفته می شود .

توصیه های ازم در انتخاب شاگرد معلم یا خلیفه :

- از دانش آموزان قوی و مستعد درسی برای شاگرد معلمی انتخاب شود .

- فرد انتخاب شده در نظم و انضباط نیز الگو باشد .

- اولیای دانش آموزان به اهمیت و محاسن این نوع آموزش توجیه شوند تا مقاومت و حساسیت آنها از بین رود .

- شاگرد معلم انتخاب شده مورد پذیرش دانش آموزان باشد (نفوذ معنوی داشته باشد)

- حد اکثر 3 ماه یکبار شاگرد معلم را عوض کنید تا مشکل افت تحصیلی برای وی پدید نیاید .

ج:شیوه آموزش محوری و گروهی

در این شیوه بعضی دروس به صورت گروهی و بعضی به صورت محوری تدریس می شود لذا این روش را مشترک محوری و گروهی می نامیم . با عنایت به آنکه دروی کاملا" با هم ارتباط عمودی و افقی ندارند ،لذا همیشه نمی توان به صورت گروهی تدریس کرد و با توجه به فرصت کم معلم در کلاس های چند پایه همیشه برای محوری تدریس کردن نیز وقت کافی در اختیار نیست .

لذا این شیوه فرصت مناسبی ایجاد می کند تا معلم کلاس چند پایه با توجه به محتوای کتاب های درسی شیوه مناسب را انتخاب نماید .

دوره ابتدایی و
به همراه مثال هدف
شناختی ، و همین
جهت استفاده همکاران

ساعت پایه	ساعات هفتگی مصوب	ساعات محور در برنامه هفتگی	ساعات خود آموخت در برنامه هفتگی
اول	25	12	13
دوم	25	12	13
سوم	25	12	13
چهارم	25	12	13
پنجم	25	13	12
ششم	25	14	11
جمع	150	75	75

در پایان جدول مواد و ساعات درسی
همچنین جدول نمونه فعل های رفتاری
های رفتاری در طبقات و حیطه
طور جداول انواع سوالات ارزشیابی
آورده شده است

(20)

جدول مواد درسی و ساعات کار هفتگی دروه ی ابتدایی – سال تحصیلی

مواد درسی	کلاس اول	کلاس دوم	کلاس سوم	کلاس چهارم	کلاس پنجم	کلاس ششم
قرآن	2	3	3	3	3	3
تعلیمات دینی	-	2	2	2	2	2
انشای فارسی		2	2	2	2	
املا	11	3	2	2	2	5

3	3	3	4	3		فارسی (خواندن و (درک مطلب
3	3	3	2	-	-	مطالعات اجتماعی
2	2	2	2	2	2	هنر (نقاشی-خطاطی-کاردستی)
2	3	3	3	3	3	علوم تجربی و بهداشت
4	4	4	4	5	5	ریاضی
2	2	2	2	2	2	ورزش
1	-	-	-	-	-	تفکر و پژوهش
1	-	-	-	-	-	کار و فناوری
25	25	25	25	25	25	جمع

مثال	فعالیت های رفتاری	
<p>3 ناحیه آب و هوایی ایران را نام ببرد؟ شرایط تشکیل آتش نشان را نام ببرد ؟ از عدد 1 تا 9 بشمارد ؟ 3 مورد از معجزات پیامبران را نام ببرد ؟</p>	<p>تعریف می کند - توصیف می کند - مشخص می کند - فهرست می کند - نام می برد - تکرار می کند - بیان می کند - جور می کند - نسخه برداری می کند</p>	دانش
<p>برای جانوران بی مهره چند مثال بزنند؟ سایه چگونه تشکیل می شود ؟</p>	<p>مثال می زند - حل می کند - ترجمه می کند - بر گردان می کند - تمیز می کند - تخمین می زند - توضیح می دهد - بسط می دهد - تعمیم می دهد - باز نویسی می کند - خلاصه می کند - پیش بینی می کند .</p>	درک و فهم
<p>در جای خالی عدد مناسب بنویسد: 4-16-256-....- در محفظه ای که شمع روشن در آن قرار دارد اگر درب محفظه را ببندیم شمع چه می شود ؟ کدام یک بزرگتر است؟ 72.....27</p>	<p>تمیز می دهد - محاسبه می کند - نمایش می دهد - اندازه گیری می کند - کشف می کند - کنترل می کند - مسئله حل می کند .</p>	به کار بستن
<p>چه شاهد عینی می توان نشان داد که یخ سبکتر است ؟ شما افراد خوب و بد را چگونه از هم تشخیص می دهید ؟ از روی شکل درخت ، برگ ، ساقه ، ریشه را نامگذاری کنید ؟</p>	<p>به اجزا تقسیم می کند - به نمودار نشان می دهد - مجزای می کند - تجزیه می کند - تفکیک می کند - جدا می کند - هجی می کند</p>	تجزیه و تحلیل
<p>عدم رایت قوانین راهنمایی و رانندگی چه ضررهای به جامعه دارد ؟ کمک به بینوایان چه تاثیری بر جامعه می گذارد ؟</p>	<p>طبقه بندی می کند - در هم می آمیزد - انشا ء می کند - تجدید نظر می کند - باز نویسی می کند - سخنرانی می کند - داستلن می نویسد - شعر می سراید - تجدید سازمان می کند - مدون می نماید - نمودار تهیه می کند - گروه بندی می کند .</p>	ترکیب
<p>از داستان قارون چه می آموزید ؟ از شعر زیر چه نتیجه ای می گیرید ؟ نابرده رنج گنج میسر نمی شود مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد</p>	<p>ارزیابی می کند - مقایسه می کند - نتیجه گیری می کند - تفسیر می کند - ربط می دهد - قضاوت می کند - داوری می کند .</p>	ارزشیابی

نوع سوال	شرح	مثال
سوالات حافظه ای	معلومات حفظی شامل بازنشانی و یاد آوری را می سنجد	همسایگان شمالی ایران را نام ببرد؟ رود ارس به کدام دریاچه می ریزد؟ نام پدر حضرت محمد (ص) چه بود؟
سوالات توضیحی	که بیان پاسخ آن به تفکر و ارتباط دادن موضوعات جهت توضیح یک پدیده به کار می رود	چگونه روی آب یخ می بندد ؟ نفت خام چگونه استخراج می شود ؟
سوال انتخابی	فراگیر از بین چند مورد یکی را انتخاب می کند .	از بین تحصیل در رشته علوم تجربی ،ریاضی فیزیک و علوم انسانی کدام یک را انتخاب می کنید
سوال علت و معلولی	باید علت پدید آمدن یک واقعه را بیان کند .	چرا آب دریا شور است ؟
سوال مقایسه ای	ویژگی های چند شی را دانسته و با هم مقایسه کنید.	مثلث و مربع چه تفاوتی با هم دارند؟
سوال تجزیه ای	ویژگی یک پدیده را با توجه به پدیده های دیگر بررسی و بیان می کند .	خصوصیات زندگی عشایری را ذکر کنیم؟ خصوصیات ماده جامد را توضیح دهیم ؟
سوال طبقه ای	یک پدیده را در یک طبقه ای قرار می دهد که با آن طبقه مشابهات و مشترکات بیشتری دارد	لوبیا جزء کدام طبقه از گیا هان می باشد ؟ گاو به کدام گروه از جانوران تعلق دارد ؟
سوال انتقادی	فراگیر با یک دید انتقادی نه تایید به واقعیات نگریسته و آن را نقد می کند .	رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی را در جامعه خود نقد کنید ؟
سوال برای نتیجه گیری	بعد از بیان موضوعی یا داستانی یا واقعه ای نتیجه آن بیان می شود .	از درس ((همه جا به نوبت))چه نتیجه ای می گیرید ؟
سوال برای ذکر مثال	برای یک پدیده با خصوصیات تقریباً یکسان پدیده هایی دیگر مثال می زند .	برای جانداران مهره دار چند مثال بزنید
سوال برای خلاصه کردن	مطالب مطرح شده در یک بحث یا داستان را در جملات کمتری خلاصه کند.	درس ((ادیسون)) را در چند جمله خلاصه کنید ؟ درس ((سرگذشت یک معلم))را در چند جمله خلاصه کنید ؟

